



Avtorica: **Jana Lavtižar**,  
spec. zakonske in družinske terapije,  
www.janalavtizar.com

# Maske

V VSAKDANJEM ŽIVLJENJU

## Za njimi se ne skrivajo samo hinavci

»Skril se je za masko hladnosti in neobčutljivosti. Da ne bi razžalostila še hčerke, si je nadela vesel izraz. Razkošje, ki ga tako radi razkazujejo, je samo krinka za notranjo praznino. Strgal ji je masko, da se je pokazal njen pravi obraz.« Ljudje si nadevamo in snemamo maske, tako kot si nadevamo in odlagamo oblačila. Tako kot obleka še ne naredi človeka, tudi maska ne zakrije njegovega pravega jaza. Zakaj se torej maskiramo?

Zakrivanje, prenavljanje, pretvarjanje, da smo nekaj drugega kot v resnici, prikrivanje resničnih dejstev za tančicami (ali stenami) izmišljij in laži – vsa ta igra je sestavni del življenja od začetka človeštva. Prikazuje nam jo različne veje umetnosti. Je temelj vsake kriminalke; čar daje tragedijam in komedijam; popolna, brezmadežna iskrenost je za literaturo zanimiva samo v kombinaciji s svojim temnim nasprotjem.

### Z NJO ZAŠČITIMO SVOJO ZASEBNOST

Ena od oblik nošenja maske je nenapisan družbeni sporazum: ko odidemo od doma v javnost, si praviloma nadenemo psihološko masko. To ne pomeni, da smo hinavski, ampak da zaščitimo svojo zasebnost, ki jo hranimo za odnose z najbližjimi ljudmi. Do sodelavca v službi se ne vedemo kot do moža, do profesorja ne kot do očeta, do prodajalke ne kot do svoje mame – pa če smo še tako navdušeni ali besni. Do ljudi v polju javnosti vzpostavimo določeno razdaljo, ki omogoča predvidljivo

komunikacijo obeh udeležencev. Za pogovor za službo se bomo uredili drugače kakor za na ples, dogodku pa bomo prilagodili tudi svoj nastop, način, na katerega želimo narediti vtis. S tem bomo ustvarili o sebi določeno predstavo, na katero se bodo drugi razmeroma predvidljivo odzivali.

### IGRE PRESTOLOV 21. STOLETJA

Masko nosimo tudi, ko gremo na prvi zmenek. V izložbi, kot pravi temu dr. Zoran Milivojević, razstavimo svoje najboljše adute. To ne pomeni nujno, da se delamo, da smo drugačni kot v resnici; pokažemo pač tiste svoje lastnosti, ki so po našem mnenju najboljše in najlepše. (Ilustrativni primer »izložbe« so portali za zmenke; prijatelj mi je potožil, da se nekatere ženske predstavljajo v preveč lepi luči, ki ne ustreza realnosti. Seveda velja to tudi za nekatere moške. Ni lahko opisati samega sebe dovolj stvarno in dovolj privlačno obenem!) Človeka prideta torej na zmenek, in če sta si všeč, želita seveda drug na

**Psihoanalitično  
rečeno ni za  
masko ničesar.  
V maski, ki jo  
nosimo, je vsa  
resnica.**

- Renata Salecl

drugega narediti čim boljši vtis. Potem se zaljubita; ne zato, ker je on takšen duhovit kavalir, ona pa tako bistra in hkrati ženstvena, ampak zato, ker drug v drugem nezavedno prepoznata nekaj znanega, domačega. To znano pa ni nič drugega kot skupek najzgodnejših čustvenih spominov iz odnosa z najzgodnejšimi skrbniki, ki so navadno starši. V tem občutju domačega je zajeto vse lepo, pa tudi vse težko in še nerazrešeno. Nezavedni del možganov zaljubljenca sporoča: »Tu, tu se obeta odnos,



**Daj človeku masko  
in povedal ti bo  
resnico.**

- Oscar Wilde

v katerem boš pa vse to lahko razrešil, v katerem bo nekdanjo neslišnost zamenjala slišnost, vse bo dobro, več kot dobro: idealno bo, nebeško.« Zavestno zaljubljenec kajpada ve, da realnost ni idealna, toda občutki so premočni, klic znanega vzdusja je preveč vabljiv.

V čustveni intimi zaljubljenosti potem odpade prva, gornja maska. Ko se pojavijo prva nesoglasja in jih par prebrodi, se začne odpirati možnost za ljubezen. Če jo je par zmožen graditi, ostati v čustvenem stiku, ko pridejo preizkušnje in je hudo, pade tudi zadnja maska. »Vidim te brez maske in te razumem, lahko zdržim čutenja, ki nastajajo med nama.« Morda bi tako lahko opisali empatijo, eno najdragocenejših lastnosti, ki se jo splača spoznavati in razvijati, nemara najbolj od vseh, če hočemo končati »igre prestolov« 21. stoletja.

### JE SANJSKO PARTNERSTVO LE MASKA?

Včasih kdo obdrži masko tudi v čustveno intimnem odnosu – ne da bi se partner tega zavedal. Ta pojav je neizčrpen navdih za filmsko produkcijo. Vohun, ki pride v tujo državo, si ustvari družino, kot t. i. krt čaka desetletje ali več, da ga pokličejo na

je njegov pravi obraz. Postal je razdražljiv, grob, psihično in tudi fizično nasilen. Konec takšne zgodbe je zanj v najboljšem primeru neprijeten razhod, nepovrnjeni dolgovi in pomembna izkušnja.

Ker so po bitki vsi generali, opazovalci takšne zgodbe velikokrat menijo: »Kako je mogla biti tako naivna? Kaj je narobe z njo, da ni videla, kakšen je v resnici? Kako to, da nikoli ni začutila, da nekaj ni v redu?« Vsekakor je prešlišala pomemben svarilni signal: vse je bilo idealno. Celo leto nobenega nesporazuma, nobenega konflikta, sama blaženost. Pri paru, ki je snel maske, je to nerealno. Ampak kdor bi se lahko uprl tako močni drogi, kot je občutek popolne ljubljenosti, naj prvi vrže kamen ... Maske nam včasih še kako prija. Pa četudi le za kratek čas.

**Kot pravijo:  
vsaka knjiga je  
v nekem smislu  
avtobiografska.**

- Marjeta Novak Kajzer